

Postrehy a subjektívne poznámky o siedmom kongrese analytickej filozofie

V dňoch 1. až 6. septembra 2011 sa v Miláne konal v poradí už siedmy medzinárodný kongres analytickej filozofie. Priestory a dobré technické vybavenie poskytli niekoľkým stovkám účastníkov kongresu univerzity Vita Salute San Raffaele a Milánska univerzita. Na kongrese odznelo vyše 350 akceptovaných príspevkov predovšetkým z európskych krajín; už tradične mali silné zastúpenie Veľká Británia a škandinávské krajiny, ale v solídnom množstve sa prezentovali reprezentanti/ky analytickej filozofie z USA, Nemecka, Švajčiarska, Francúzska, Talianska, Poľska, Rakúska, Maďarska aj iných európskych krajín. Skutočnosť, že analytický spôsob pestovania filozofie našiel priaznivcov aj mimo anglosaskú a kontinentálnu oblasť ilustrovala aj prítomnosť účastníkov z Mexika, Brazílie, Izraela, Juhoafrickej republiky, Číny. Aj malá, ale nie nevýznamná analytická česká a slovenská komunita mala na kongrese aktívne zastúpenie, pričom sa participovalo v sekciách *epistemológia a filozofia vedy* (V. Havlík – *The Deductive Character of Darwin's Theory*, M. Picha – *How to Reconstruct a Thought Experiment?*), *filozofia jazyka* (L. Dostálová – *Connotation, Denotation and Proper Names* (J. S. Mill), M. Hříbek – *Semantic Normativity und Supervenience*), *mysel/konanie* (M. Havlík – *Philosophy of Default Mode Network*, J. Hvorecký – *Embodied Appraisals and Non Emotional Mental States*), *estetika* (P. Košťátko – *Radical interpretation*) a *logika* (M. Duží – *Procedural Isomorphism and Lambda Transformation*, P. Materna – *Logic and Concept*, J. Raclavský – *Paradoxes of Denotation and Reference*). Osobitne sa treba zmieniť o vystúpení M. Zouhara (sekcia *filozofia jazyka*), ktorý svojím príspevkom *Kripkean Rigidity vs. Putnamian Rigidity*, v ktorom poukázal, že tieto dva koncepty nie sú ekvivalentné, vzbudil živý ohlas medzi publikom. Najmä prítomní stúpenci davidsonovskej koncepcie významu viazaného na presvedčenie namietali voči existencii esenciálnych vlastností. Najviac príspevkov na kongrese tematizovalo problémy filozofie jazyka, mysle, epistemológie a filozofie vedy, etiky, metafyziky, logiky. Práve k týmto disciplínam sa denne konali viaceré paralelné sekcie; menej zastúpená bola estetika, filozofia práva, politická filozofia, dejiny filozofie.

Hoci absolvovať celodenný maratón počas celého týždňa nebolo fyzicky možné, a teda prezentovaný názor je podfarbený subjektívnou

optikou a intelektuálnymi obmedzeniami na základe navštevovaných prednášok a sekcií, sa autorka týchto riadkov nemôže zbaviť dojmu, akoby sa analytická filozofia ocitla na križovatke: Na jednej strane sa jej kľúčové tradičné disciplíny – filozofia jazyka, mysle, epistemológia, sčasti aj metafyzika – rozvíjajú v duchu quinovského prístupu k filozofii voľne asociovej so špeciálnou vedou, na strane druhej sa prejavila silná tendencia reanimácie empirickej psychológie. Tieto dve tendencie sa prelínali s interpretáciami tém a problémov z dielne klasikov analytickej filozofie (Quine, Frege, Davidson, McDowell, Travis, Sellars, van Fraassen, Strawson, Shoemaker, Searle, a i.). Mix špeciálnovedného prístupu a filozofickej argumentácie bol evidentný najmä v sekcii filozofie jazyka a filozofie mysle. Aj mnohokrát pertraktovaná problematika tzv. zrkadlových neurónov (najmä talianskymi účastníkmi), ktorých fungovaniu sa pripisuje schopnosť čítať myseľ iných, pochopenie významu, imitovanie, vyvoláva otázku, ako to vlastne vyzerá v súčasnosti s filozofickým a vedeckým problémom. Platí to aj o kategorizácii farieb, obsahu vnemov, o probléme inverzného spektra, qualiách, racionalite, sebazpoznaní, emóciách a mnohých iných problémoch. Plédoyer psychologizmu a elimináciu antipsychologizmu z filozofie mysle a jazyka explicitne nastolil v plenárnej prednáške aj T. Crane, ktorý tvrdil, že práve fregeovská koncepcia jazykovej reprezentácie zabráňuje pochopeniu intencionality. Naturalizmus v otázke povahy sociálnej reality a faktov obhajoval D. Sperber v prednáške *The Deconstruction of Social Unreality*, zrejmej alúzie na Searlovu knihu. Sperber odmietol existenciu tzv. inštitucionálnych faktov a na základe svojej epidemiologickej koncepcie šírenia reprezentácií akcentoval rekonceptualizácii sociálneho a tézu, že jestvujú len tzv. tvrdé (brute) fakty.

Spomedzi pozvaných prednášateľov ESAPu bola zaujímavá prednáška M. Willascheka *Strawsonian Epistemology. What Epistemologists Can Learn from „Freedom and Resentment“*. Napriek piatim plenárnym prednáškam – okrem spomínaného Sperbera, Cranea – odznali ešte prednášky *Non-persistent Truth* (A. Bonomi), *Rearing Relationship as a Key to High Moral Status* (A. Jaworska a J. Tannenbaum) *Because, Because Because* (K. Mulligan). Zásadné vystúpenie, ktoré by naznačilo zmeny, ktorými analytická filozofia prešla za posledne tri desaťročia a načrtla by trendy v kľúčových disciplínach, však na kongrese neodznalo; rovnako ani nijaký príspevok nereagoval na iné myšlienkové prúdy. Neustále mi vrtala v hlave otázka, ako by sa tí, ktorí/é predniesli príspevky inklinujúce výlučne k empiricky rozhodnuteľným

problémom, vyrovnali so stanoviskom nestora analytickej filozofie B. Russella, podľa ktorého problém, pre ktorý nie sú k dispozícii vedecké nástroje uchopenia, je doménou filozofie, no hneď, ako sa problém podarí sformulovať tak, že je riešiteľný nástrojmi vedy, transformuje sa na vedecký problém. Na tento aspekt analytickej filozofie, ako aj na samu analýzu, pojmovú analýzu, z ktorej za výdatnej asistencie nástrojov modernej logiky analyticke filozofovanie profitovalo, sa akosi pozabudlo; prinajmenšom mne to tak pripadalo po rekapitulácii príspevkov z navštívených sekcií z filozofie jazyka, mysle, epistemológie, etiky a filozofie práva. Vývoj zrejme ukáže, či to bol len môj subjektívny pocit pozorovateľa, alebo adekvátny opis situácie.

V kuloároch sa rozšírila informácia, že po doterajšom talianskom prezidentovi ESAPu Michele Di Francescovi preberie žezlo Rumun Mircea Dumitru, a tak ďalší európsky kongres by sa mal konať v Bukurešti.

Na kongrese sme diskutovali s českými a moravskými kolegami o potrebe založiť osobitnú česko-slovenskú sekciu pre analytickú filozofiu v rámci národných filozofických spoločností, a tak sa uchádzať o kolektívne členstvo v ESAPE.

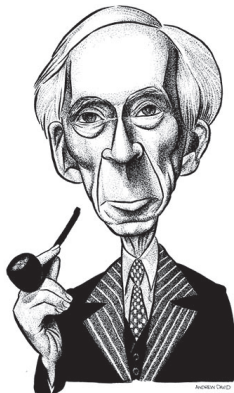
Tatiana Sedová

Katedra filosofie FF ZČU
Oddělení pro studium novověké racionality FLU AV ČR

si Vás dovoluji pozvat

**na odborný seminář, který se uskuteční
u příležitosti nedožitých 140. narozenin**

BERTRANDA RUSSELLA

Seminář proběhne

17. – 18. května 2012 v Plzni

(v zasedací místnosti FF ZČU, Sedláčkova 15, Plzeň)

Příspěvky věnované tématu se přijímají do **10. dubna 2012.**

Anotaci o rozsahu 5-10 řádků zasílejte na adresu ldostal@kfi.zcu.cz

Veškeré informace naleznete na www.kfi.zcu.cz/akce

Kontakt: Ludmila Dostálová (Katedra filosofie FF ZČU), ldostal@kfi.zcu.cz

Univerzálie ve scholastice

Speciální číslo časopisu *Studia Neoaristotelica* - Supplementum I (2012)

Editoři: Daniel Heider, David Svoboda

Problematika obecných pojmů, tzv. univerzálií přitahovala pozornost mnoha významných myslitelů od antiky až po současnost. Rozsáhlé a detailní diskuse o tomto tématu vedené převážně na univerzitní půdě v období tzv. první a druhé scholastiky vymezené léty cca 1100-1750, jejíž představitelé úzce navazovali na ideový odkaz antických filosofů, nás inspirovali k tomu, abychom se tyto diskuse pokusili spolu s dalšími předními slovenskými i českými odborníky „zmapovat“, a tak je zprostředkovat všem zájemcům o toto období dějin evropské filosofie. Výsledek naší společné práce, která představuje reprezentativní přehled dané problematiky, vychází jako recenzovaná kolektivní monografie ve speciálním čísle časopisu *Studia Neoaristotelica*.

Obsah:

1. *Předmluva* (David Svoboda, Daniel Heider)
2. *Úvod do problematiky univerzálií v první a druhé scholastice* (Daniel Heider)
3. *Raně scholastické univerzálie – formulace a transformace otázky v 11. století (tzv. vokalismus a Anselm z Canterbury)* (Marek Otisk)
4. *Univerzálie v Abélardově výkladu Isagoge: Abélardovy odpovědi na Porfyriovy otázky* (Lenka Karfíková)
5. *Esence „uvažovaná absolutně“ u Avicenny, Tomáše Akvinského a Jindřicha z Gentu* (Václav Němec)
6. *Species intelligibilis v epistemologii a teorii signifikácie Jána Dunsca Scota* (Michal Chabada)
7. *Vilém Ockham – Walter Burley spor o povahu univerzálií z logického hlediska* (Prokop Sousedík)
8. *Ontologické závazky vědeckého diskurzu. Projevy sporu mezi nominalismem a realismem v logice čtrnáctého století* (Miroslav Hanke)
9. *Téma univerzálií v italském tomismu XIV. a XV. století* (Efrém Jindráček OP)
10. *Koncepce univerzálií Dominika de Sota O.P.* (David Svoboda)
11. *Sémantika abstraktních pojmů v tomismu druhé scholastiky* (David Peroutka OCD)
12. *Teorie společné přirozenosti a esence ve druhé scholastice* (Daniel Heider)
13. *Ponciova syntéza ultrarealismu s nominalismem na pozadí barokně-scholastické teorie obecnin* (Lukáš Novák)
14. *Teorie obecnin Sebastiana Izquierdo (1601–1681)* (Daniel D. Novotný)

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////
////////////////////////////////////**TEORIE VĚDY/THEORY OF SCIENCE**
časopis pro mezioborová zkoumání vědy / journal for interdisciplinary studies of science

TEORIE VĚDY se zaměřuje na zkoumání filosofických a metodologických základů vědeckého poznání, sleduje vzájemné vztahy vědy, techniky a společnosti, problematiku historického vývoje vědy a vědění a interdisciplinární vztahy mezi různými obory. TEORIE VĚDY je recenzovaný vědecký časopis zařazený do několika prestižních akademických databází (ERIH, CEJSH). Vychází čtvrtletně tiskem i online, publikuje odborné studie, komentované překlady, recenzní stati a zprávy z výzkumů v češtině a angličtině. TEORIE VĚDY je vydávána Kabinetem pro studium vědy, techniky a společnosti při Filosofickém ústavu Akademie věd ČR, v.v.i.

THEORY OF SCIENCE focuses on the inquiry into philosophical and methodological principles of scientific knowledge. It traces the interrelationship of science, technology, and society; the problems of the historical development of science and knowledge; and the interdisciplinary relations across and within Humanities, Social, Natural, and Life Sciences. THEORY OF SCIENCE is a peer-reviewed academic journal listed currently in several prestigious databases (ERIH, CEJSH). It publishes quarterly, in print and online, scholarly articles, annotated translations, reviews, and research reports in Czech and English. THEORY OF SCIENCE is published by the Centre for Science, Technology, and Society Studies at the Institute of Philosophy of the Academy of Sciences of the Czech Republic.

redakční rada / editorial board /// Jaroslav Anděl / Gerhard Banse / Geoffrey Batchen / Gil Eyal / Jiří Fiala / Sean Field / Adolf Filáček / Miloš Havelka / John Holmwood / Daniel Just / Hans-Herbert Koegler / William Outhwaite / Ladislav Tondl

adresa / address /// TEORIE VĚDY / THEORY OF SCIENCE /// Institute of Philosophy / Academy of Sciences of the Czech Republic / Jilská 1 / 110 00 Praha 1 / Czech Republic

tel. +420/222 220.107
fax +420/222 220 725
e-mail teorievedy@ilu.cas.cz
url <http://teorievedy.flu.cas.cz>

ISSN 1210-0250 (Print)
ISSN 1804-6347 (Online)
MK ČR E 18677

aktuální výzvy k tématickým sekcím jsou dostupné na stránkách <http://teorievedy.flu.cas.cz>

Pro-Fil

elektronický časopis pro filosofii

Pro-Fil je elektronický časopis, který publikuje příspěvky z oblasti filosofie. Čtenáři zde naleznou texty, stati, rozhovory, recenze, anotace, upozornění a zprávy. Časopis zveřejňuje odborné studie i příspěvky vhodné pro výuku filosofie.

Profil, Vol. 12 (2011), No. 1

Obsah

Statě

Estetika jako teorie umělecké kritiky

Rostislav Niederle

Regulae multiplicationis v abacistických textech Gerberta z Remeše, Abbona z Fleury, Herigera z Lobbes a Bernelia z Paříže

Marek Otisk

Genealogie mudrců v renesančním myšlení: Prisca sapientia

Daniel Špelda

Recenze

Práva svobody

Břetislav Horyna

Knihy jako bezdomovci

Břetislav Horyna

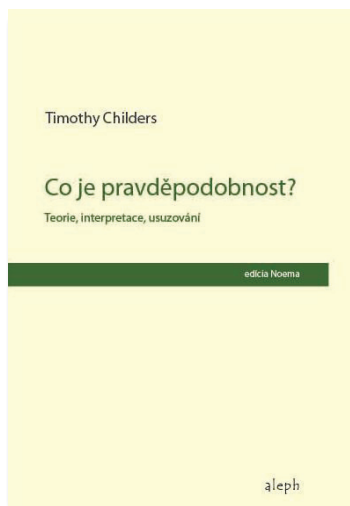
Radim Kočandrle, Anaximandros z Mílétu

Bronislav Stupňánek

<http://profil.muni.cz>

Timothy Childers:

Co je pravděpodobnost?

aleph,
Bratislava 2011,
228 strán, mäkká väzba

Cena: 12,50 €

Knihu si môžete objednať
na adrese:
alephpublishing@centrum.sk

Teorie pravděpodobnosti je matematická disciplína založená na Kolmogorovových axiomech, teorii míry a integrálu. Přesně takový dojem si odnese student matematiky po absolvování typického kurzu matematické teorie pravděpodobnosti. Kniha “Co je pravděpodobnost? Teorie, interpretace, usuzování” otevírá před matematiky, informatiky, ale i širokou veřejností rozmanitou škálu přístupů k modelování náhody a interpretaci pravděpodobnosti. Jak může Bayesův vzorec pomoci při hodnocení kvality várky piva a jaká je povaha bayesovské metody poznávání světa-epistemologie? Jsou hodnoty pravděpodobnosti opravdu regulérní sázkové koeficienty stanovené Ramseyho-de Finettiho větou? Které posloupnosti náhodných výsledků pokusu jsou opravdu “náhodné” a jak souvisejí s pojmem informace? Tyto a mnoho podobných otázek jsou v textu rozebírány z hlediska analytické filozofie, matematiky a logiky. Autor provádí čtenáře různými interpretacemi pravděpodobnosti pomocí putování studenta Prokopa, který pátrá po skutečné povaze pravděpodobnostních jevů v reálném životě (pojištění, kontrola kvality atp.).

Kniha analyzuje hlavní existující interpretace pravděpodobnosti (objektivní, subjektivní, propenzitní, logická) a uvádí jejich vlastnosti na mnoha klasických příkladech. Tato publikace je tak nepostradatelnou v knihovně každého čtenáře, který se zajímá o různorodé aspekty pojmu pravděpodobnost.